

DOI: 10.5281/zenodo.3406032

UDC Classification: 338.51

JEL Classification: L53

TRENDS IN PRICING FACTORS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION**ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ ЧИННИКІВ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Yuri B. Ivanov, Doctor of Economics, Professor
Scientific Research Center for Industrial Development Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5309-400X
E-mail: yuriy.ivanov.ua@gmail.com
Received: 17.01.2019

Глобалізація світової економіки здійснює суттєвий вплив на трансформацію економічних законів вартості, процесу відтворення капіталу, інформатизації суспільства та системи просування товарів та послуг. Трансформація та зрушення техніко-економічних укладів в напрямках зміни очікувань споживачів, вдосконалення якості товарів за рахунок даних, що підвищують продуктивність активів, формування нових форм співробітництва та партнерських стосунків та реалізація бізнес-процесів через цифрові платформи сприяють змінам парадигми економічної теорії. Поряд з цими процесами відбуваються трансформації в фінансових системах національних економік, які мають значний вплив на підходи щодо ціноутворення. Доларизація світової економіки здійснює значний інфляційний тиск на національні економіки, створюючи надлишок грошей та зростання цін. Інфляція знижує купівельну спроможність грошей відносно товарів, що проявляється через зростання цін на товари та відносно золота, що відбувається за рахунок підвищення ринкової ціни золота. Загальною тенденцією впливу доларизації на національні економіки є падіння курсів національних валют відносно курсу долару, як основної резервної валюти, що також підсилює інфляційний тиск. Надлишок грошей призводить до їх знецінення та, відповідно, до зростання цін. Саме тому, інфляцію пов'язують із зростанням споживчих цін, але в більш широкому економічному сенсі, інфляція є проявом наявності диспропорцій в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження різних аспектів ціноутворення знайшло відображення у наукових працях провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, до яких можна віднести: Ф. Котлера [3], М. Портера [4, 8], П. Друкера [2], М. Окландера [6, 7], О. Чукурна [6, 7, 9], Н. Чухрай, та інших. Проте, дослідження основних тенденцій ціноутворення в контексті впливу глобалізації потребує додаткового обґрунтування.

Іванов Ю.Б. Тенденції зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації. Оглядова стаття.

В статті проаналізовано тенденції зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації в контексті ступеня впливу інфляційного тиску на ціни. Визначено динаміку швидкості обігу грошей в Україні та її низький ступень взаємозв'язку з емісією грошей. Обґрунтовано інфляцію, як основний чинник впливу на зміну ціни в українській економіці. Досліджені основні причини виникнення інфляції та її вплив на регулювання масштабу цін. Визначено актуалізацію виникнення інфляції внаслідок доларизації економіки. Відокремлені та обґрунтовані два напрямки інфляції, які мають суттєвий вплив на ціноутворення: інфляція попиту та інфляція витрат. Проведено обґрунтування шляхів антиінфляційної політики та її впливу на регулювання цін.

Ключові слова: ціноутворення, глобалізація, ціна, інфляція, антиінфляційне регулювання

Ivanov Yu.B. Trends in pricing factors in the context of globalization. Review article.

The article analyzes the trends of pricing factors in the context of globalization in the context of the degree of influence of inflation on prices. The dynamics of the velocity of money circulation in Ukraine and its low degree of interconnection with the issue of money was determined. Inflation was justified as the main factor influencing the price change in the Ukrainian economy. The main causes of inflation and its influence on the regulation of the scale of prices was investigated. The issue of inflation due to the dollarization of the economy was updated. Two directions of inflation were substantiated, which have a significant impact on pricing: demand inflation and cost inflation. A justification of the ways of anti-inflationary policy and its influence on price regulation has been carried out.

Keywords: pricing, globalization, price, inflation, anti-inflation regulation

Метою статті є дослідження тенденцій зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації в частині оцінки ступеня впливу інфляції на ціни.

Вклад основного матеріалу дослідження

На виникнення інфляції впливають диспропорції, які виникають в різних галузях, у вартісній структурі ВВП і національного доходу, що призводить до появи в обігу надлишкових коштів у готівковій та безготівковій формах. На величину грошової маси впливає швидкість обігу грошей, яку можна визначити за такою формулою (1):

$$V = \frac{ВВП}{M}, \quad (1)$$

де V – швидкість обігу грошей;

M – маса грошей;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Якщо розрахувати цей показник для української економіки за 2018 рік, він складатиме 2,78 разів,

середня тривалість одного обороту складатиме 129 днів. Цей показник свідчить про зв'язок між грошовим обігом і економічними процесами. Якщо грошова маса обертається повільно, що спостерігається в економіці України, то коефіцієнт розміщення національного продукту низький. У випадку, якщо грошова маса звертається швидко, це свідчить про швидке розміщення товарів та високу кон'юнктуру ринку. Швидкість обігу грошей обернено пропорційна необхідній кількості грошей. Висока швидкість обігу грошей скорочує потребу в додатковій емісії грошей. Низька швидкість грошового обігу призводить до накопичення товарних запасів, нереалізованої продукції та заморожування частини капіталу. Ці процеси, в свою чергу, запускають механізм підвищення цін, що й відбувається в економіці України. Проте, динаміка швидкості обігу грошей в Україні за останні роки демонструє збільшення представлена на рис. 1.

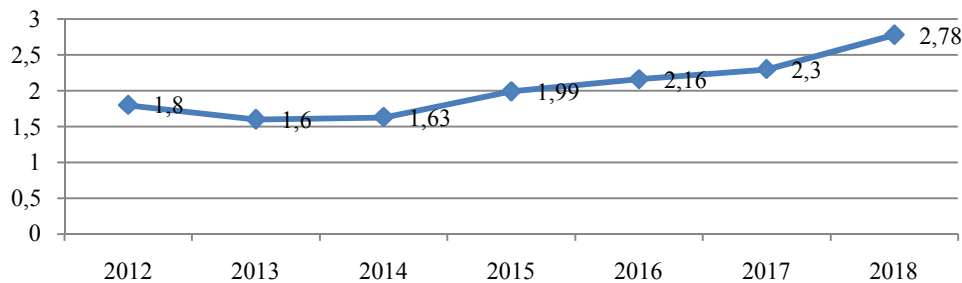

Рис. 1. Динаміка швидкості обігу грошей в Україні за період 2010-2018 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [1, 5]

На швидкість обігу грошей впливають наступні основні групи чинники:

- загальноекономічні: циклічний розвиток виробництва, темпи його зростання, рух цін;
- грошові: структура платіжного обороту (співвідношення готівкових та безготівкових грошей), розвиток кредитних операцій і взаємних розрахунків, рівень процентних ставок за кредит.

Крім того, швидкість обігу грошей залежить від періодичності виплати доходів, рівномірності витрачання населенням своїх коштів, рівня заощаджень і накопичення.

На величину грошової маси впливає створення банками обов'язкових резервів, виходячи з норми обов'язкового резервування, яка встановлюється Національним Банком України. Маніпулюючи нормою обов'язкових резервів, НБУ використовує ефект грошового мультиплікатора, який представляє собою величину, зворотну нормі обов'язкових резервів. Крім того, грошовий мультиплікатор дозволяє відобразити максимальну кількість кредитних грошей, які можуть бути створені однією грошовою одиницею надлишкових резервів, яка застосовується для розрахунку резервної норми. Маніпулюючи

нормою резерву, НБУ або стискає грошову масу, або збільшує кредитні операції в країні. В той же час, якщо НБУ контролює грошову базу, ціни можуть стрімко зростати через збільшення грошового мультиплікатора.

Таким чином, рівень потреб в грошах визначається як добуток фізичного обсягу реалізованих товарів на їх ціни, а рівень фактичного надходження грошей в обіг - як добуток маси платіжних засобів на швидкість їх обігу. Рівняння рівноваги розраховується за такою формулою (2):

$$M \cdot V = P \cdot Y, \quad (2)$$

де M – грошова маса;

P – рівень цін;

Y – річний реальний продукт;

V – швидкість обігу грошових одиниць.

Якщо розглядати даний показник в певний період часу, то формула рівноваги може бути представлена в наступному вигляді (3):

$$D \cdot C = C \cdot O, \quad (3)$$

де D – маса грошей в обігу за певний період часу;

C – швидкість обігу грошей;

Ц – ціна товару даного виду;

О – кількість товару на ринку.

В рівнянні рівноваги представлений рівень пропозиції грошей (ліва частина) та величину попиту на гроші (права частина). Таким чином, при зростанні обсягу товару на ринку або ціни нього відбувається зростання обсягу грошової маси або швидкості обігу грошей.

В свою чергу, зростання грошової маси або швидкості її оборотності при стабілізації цін супроводжується збільшення пропозиції товарів або послуг. Проте, в умовах ринкової економіки, здійснюється випередження зростання темпів приросту грошової маси над темпами зростання пропозиції товарів і послуг. В цьому випадку, рівновага між цими показниками досягається через інфляційний тиск, що призводить до нового

масштабу цін. Формується нова система цін, яка виступає регулятором між змінами грошової маси та пропозицією товарів та послуг на ринку через інфляційний механізм.

Якщо розглянути взаємодію цього механізму на прикладі української економіки, то стає очевидним нагромадження грошової маси за рахунок збільшення емісії грошей, що підтверджують дані Міністерства фінансів України. Таким чином, незважаючи на прискорення обігу грошової маси, за період 2013-2018 рр. в Україні зросла емісія грошової маси, що видно з рис. 2.

Додаткова емісія грошей є основним чинником виникнення інфляції в економіці. Крім того, серед основних економічних причин, які впливають на виникнення інфляції, можна виділити наступні.

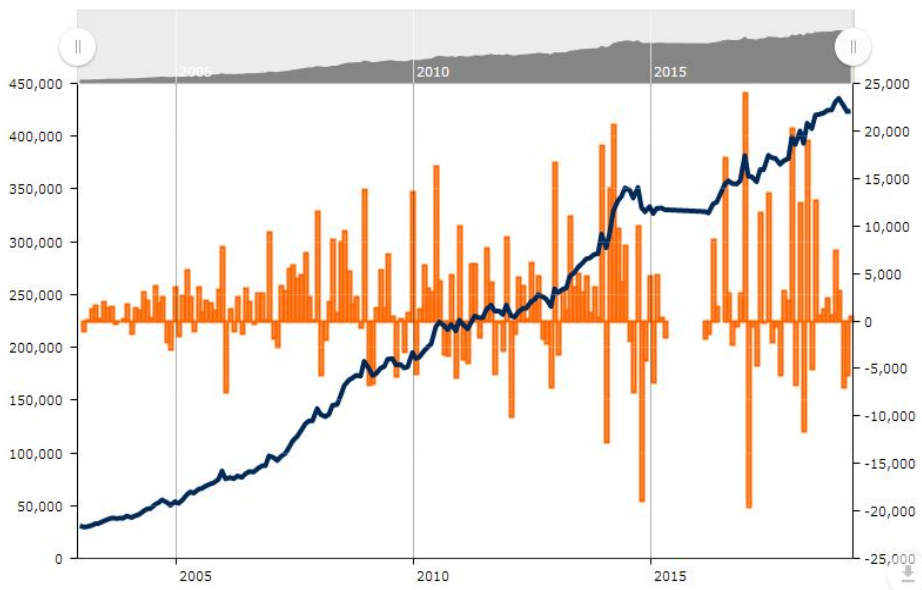

Рис. 2. Емісія та нагромадження грошової маси в Україні
Джерело: складено автором за матеріалами [5]

По-перше, інфляція сприяє зростанню витрат виробництва та обігу, цін і тарифів, зміні купівельної спроможності, зниженню курсів національної валюти, посиленню доларизації економіки та залежності розрахунків внутрішніх цін від зміни курсу долару, зростанню банківського відсотка, зниженню прибутків та дивідендів й оплати праці. Крім того, інфляційний тиск відображається на оцінці вартості основних фондів, землі і цінних паперів, знеціненню активів підприємств. Ці процеси сприяють змінам в складі та структурі витрат й середньому рівню рентабельності різних галузей економіки, що відбивається на процесі ціноутворення. Загальна зміна системи цін призводить до диференціації доходів та витрат споживачів на різних споживчих ринках, зміні структури суспільних потреб та їх сегрегуванню, змінює структуру споживання товарів та послуг.

По-друге, інфляція пов'язана з незбалансованістю державних витрат і доходів та з дефіцитом державного бюджету. Виникнення дефіциту державного бюджету формує потребу в позикових коштах, які можуть залучатися з зовнішніх та внутрішніх джерел. Покриття дефіциту державного бюджету із зовнішніх джерел сприяє зростанню грошової маси в обігу та збільшенню ефекту доларизації, за рахунок перенесення зміни курсів валют на систему цін, що склалася на внутрішньому ринку. Цей ефект сприяє розкручуванню інфляційного тиску та збільшенню залежності країни від зовнішніх джерел фінансування. Крім того, збільшення державних витрат на фінансування загальнонаціональних соціальних та оборонних програм та видатків на утримання державного апарату й правоохоронних органів сприяє збільшенню дефіциту державного бюджету.

З названого переліку причин, можна виділити в особливу групу витрати на фінансування військово-промислового комплексу і утримання збройних сил. Розподіл національного доходу на військові цілі створює додатковий платоспроможний попит, що веде до зростання грошової маси без відповідного товарного покриття. Частково ці витрати можуть компенсуватися за рахунок продажу військової техніки на зовнішньому ринку.

По-третє, на виникнення і зростання інфляції впливає ступінь монополізації ринку, оскільки вона веде до зростання прибутків монополій і олігополій. Це обумовлено тим, що підвищення заробітної плати, як правило, відстає від зростання цін на основні споживчі товари, що забезпечує монополіям інфляційний надприбуток. Крім того, збільшення частки прибутку в ціні може бути отримано і при цінах, що зростають паралельно зі збільшенням заробітної плати. Це пояснюється тим, що питома вага заробітної плати виробничих робітників у витратах виробництва становить незначну частку, що й призводить до збільшення прибутку. Сприяння інфляції збільшенню прибутків монополій відбувається також й непрямим шляхом через видачу державою великим компаніям кредитів, субсидій, субвенцій та ін. Повернення цих коштів відбувається повільно, коли їх купівельна вартість знижується внаслідок інфляції.

По-четверте, для постіндустріальної економіки характерним є зростання попиту на гроші з боку виробників, внаслідок збільшення частки заробітної плати в структурі витрат виробників, яка розкручує зростання цін.

По-п'яте, інфляція набуває самопідтримуючого характеру, в результаті, інфляційних очікувань. Це відбувається за рахунок того, що населення, яке живе в умовах постійного очікування підвищення загального рівня цін, постійно розраховує на подальше їх зростання. Цей фактор сприяє зростанню запасів, які створює населення, внаслідок очікуваного підвищення цін на сировину, обладнання та комплектуючі.

По-шосте, глобалізація економіки сприяє зростанню кількості транснаціональних корпорацій та викликає небезпеку перенесення інфляції на внутрішні ціни національних виробників, внаслідок зміни курсу валюти. Ця тенденція пов'язана з доларизацією національних економік, яка створює умови для заміщення функцій, яку виконує національна валюта, долларом або основною резервною валютою країни.

По-сьоме, не можна не відзначити традиційно класичну причину інфляції. Сучасний грошовий обіг здійснюється паперовими грошовими знаками, які не завжди підкріплені валовим внутрішнім продуктом і золотовалютними резервами країни. Тому, на виникнення і поширення інфляції впливає розмір золотовалютних резервів.

Золотовалютними резервами називають зовнішні високоліквідні активи, що знаходяться під контролем держави (Національного банку України та уряду України). Золотовалютні резерви розраховуються в доларах США та можуть бути представлені у вигляді золотовалютних резервів або міжнародних валютних резервів та золотого запасу (резерву) країни.

Міжнародні валютні резерви НБУ представлені у вигляді монетарного золота, іноземної валюти та державних цінних паперів, деномінованих в цих валютах; туди можуть також включатися залишки на рахунках в міжнародних організаціях. Резерви можуть використовуватися для здійснення міжнародних розрахунків і платежів, покриття дефіциту платіжного балансу, стабілізації курсу національної валюти на міжнародних ринках і т.п.

Золоті резерви або золотий запас - це частина офіційних золотовалютних резервів держави, представлена у вигляді монетарного золота. Золотовалютні резерви країни мають велике значення на виникнення і поширення інфляції. В епоху «золотих грошей», їх надлишок переходив в сферу нагромадження і гроші ставали скарбом. На відміну від золотих грошей, паперові гроші не можуть переходити в скарби, вони залишаються в сфері обігу. Це стає причиною зростання цін, що, в свою чергу, вимагає для сфери обігу ще більшої кількості грошових знаків, а кожна нова їх порція веде до нового зростання цін.

Крім того, поштовхом для зростання інфляції можуть стати високі податки або процентні ставки за кредит. Це викликає скорочення виробництва, виробники прагнуть необґрунтовано підняти ціну на товари, за рахунок включення в неї податкового навантаження.

Зовнішнім поштовхом інфляції стає зростання або падіння цін на світових ринках або невідповідність внутрішніх і світових цін. Це відбувається за рахунок того, що ціни внутрішнього ринку починають підніматися до тих пір, поки не досягнуть загальносвітового рівня. Однак комбінація різних чинників інфляційного процесу залежить від конкретних економічних умов.

В сучасних економічних системах на інфляцію впливають як грошові, так й не грошові фактори. Грошові фактори викликають перевищення грошового попиту над товарною пропозицією, в результаті чого відбувається порушення закону грошового обігу. Негрошові чинники сприяють підтягуванню грошової маси до зростаючого рівня системи цін на товарних ринках. Така взаємодія грошових та негрошових чинників сприяє зростанню масштабу цін на товари і послуги та провокує інфляцію.

Цей підхід щодо збалансованості грошових та не грошових чинників виникнення інфляції, дозволяє виділити два наступних типи інфляції: інфляцію попиту та інфляцію витрат.

Інфляція попиту виникає внаслідок відсутності рівноваги між попитом і пропозицією в сторону попиту. Стимулювання інфляції попиту відбувається з причини зростання купівельної спроможності населення й заробітної плати в умовах повної зайнятості та практично повного завантаження виробничих потужностей.

Інфляція попиту сприяє зміни в рівні та масштабі цін, що стимулюється пред'явленням надлишкового попиту. Така ситуація стимулює інфляцію внаслідок збільшення можливостей споживачів пред'являти попит на товари та послуги в більшому обсязі, ніж економічні можливості та потужності виробників.

Інфляція попиту може бути викликана наступними грошовими факторами:

- зростання витрат на оборону та військові потреби. Внаслідок того, що військова техніка не може бути задіяна в цивільній економіці, грошовий еквівалент вартості військової техніки стає чинником, який неможливо повернути;
- зростання внутрішнього боргу в умовах дефіциту державного бюджету. Дефіцит державного боргу може бути ліквідований за рахунок розміщення позик держави на грошовому ринку або за допомогою емісії облігацій державного займу. Це сприяє залученню в країну іноземної валюти, що сприяє знеціненню національної валюти та перенесенню інфляційного тиску на внутрішні ціни. В свою чергу, така ситуація сприяє імпортуванню інфляції, оскільки змушує державу емітувати національну валюту понад потреби товарообігу країни з метою купівлі іноземної валюти;
- кредитна експансія банків;
- інвестування у важку промисловість стимулюють надходження додаткової грошової маси в країну, що сприяє її надлишку над елементами продуктивного капіталу. Якщо в структурі інвестицій країни, непрямі інвестиції превалюють над прямими інвестиціями, тоді не відбувається економічного зростання, а лише здійснюється перерозподіл власності та накопичення інфляційного тиску. Таким чином, інфляція є також наслідком псевдо інвестицій.

Інфляція витрат є результатом зростання цін через причину збільшення витрат виробництва, що відбувається внаслідок дії наступних чинників: порушення процедури ціноутворення на олігополістичних ринках; незбалансована економічна політика країни; зростання цін на виробничі ресурси та заробітну плату.

Зростання цін при інфляції витрат викликається такими факторами, які призводять до підвищення витрат на одиницю продукції, тобто середніх витрат при існуючому обсязі виробництва. Зростання витрат на одиницю продукції при діючому рівні цін зменшує прибуток, а також обсяг виробництва і пропозиції.

Скорочення пропозиції також призводить до зростання цін.

Інфляція витрат може бути результатом впливу на процес ціноутворення таких не грошових чинників, як:

- лідерство в цінах на олігополістичних ринках.
- зниження продуктивності праці й загальних темпів падіння виробництва.
- збільшення частки сфери послуг в структурі ВВП країни. Це чинник сприяє зростанню цін та інфляції внаслідок зростання попиту на продукцію сфери послуг, що супроводжується зниження продуктивності праці в галузях промисловості та матеріального виробництва та зростанням заробітної плати в структурі виробничих витрат. Таким чином, це сприяє випередженню зростання цін на послуги майже в 2 рази порівняно з зростанням цін на промислові та споживчі товари.
- обмеженість енергетичних ресурсів. Вплив цього чинника обумовлений зростанням попиту на енергетичні ресурси при їх обмеженості. Це сприяє зростанню масштабу цін на ресурсну базу, що відбувається на зростанні цін кінцевої продукції енергоємних виробництв та стимулює інфляцію.

З метою зниження негативних наслідків інфляції, існують певні заходи щодо проведення антиінфляційної політики.

Перший напрямок антиінфляційної політики передбачає вплив на платоспроможний попит, шляхом обмеження витрат державного бюджету та підвищення податків. Реалізація цього напрямку антиінфляційної політики на практиці призводить до стимуляції негативних соціально-економічних явищ та створює умови для зниження добробуту населення та доходів споживачів. Навпаки, стимулювання попиту за рахунок підвищення соціальних стандартів стимулює інфляційні процеси.

Другий напрямок антиінфляційної політики полягає у гнучкому грошово-кредитному регулюванні, який здійснюється Національним банком України, за рахунок зміни грошової маси в обігу та кредитної ставки. Проте, грошово-кредитне регулювання є мірою короткочасного впливу на економіку, оскільки штучне стимулювання економічного зростання шляхом підвищення соціальних стандартів, призводить до втрати контролю над інфляційними процесами.

Активне впровадження антиінфляційної політики в багатьох країнах зводиться до обмеження зростання заробітної плати. Особливої популярності ця міра здобула з початку 60-х років ХХ століття. Завдяки тому, що цей напрямок боротьби з інфляцією є по суті адміністративним, а не ринковим, він не завжди стає ефективним

Як інструмент антиінфляційної політики, на особливу увагу заслуговує кейнсіанська теорія, основні напрямки якої здійснюються для стимуляції інноваційного попиту (рис. 3).

Основна ідея кейнсіанської теорії полягає у стимуляції зростання пропозиції шляхом створення ефективного попиту, який має стати зовнішнім стимулом для економічного зростання. Ці заходи здійснюються за рахунок залучення додаткових інвестицій, в першу чергу, внутрішніх, зростання яких стимулюється низькою ставкою кредитування. Крім того, стимулювання попиту йде за

рахунок надання підприємцям великих державних замовлень, які пов'язані із суміжниками. Це створює мультиплікаційний ефект та сприяє поживленню розвитку комплексу підприємств, скороченню падіння виробництва та зниженню безробіття. Таким чином, стимулювання пропозиції за допомогою доступу до дешевих кредитів призводить до падіння цін і скорочення інфляції.

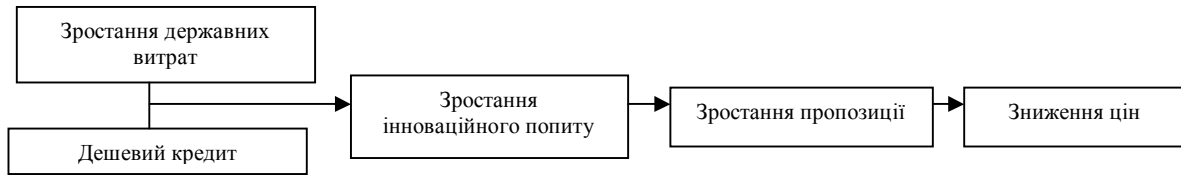

Рис. 3. Етапи антиінфляційної політики на засадах кейнсіанської теорії в контексті регулювання цін
Джерело: власна розробка автора

Неприємною особливістю кейнсіанської теорії є поглиблення бюджетного дефіциту. Державне замовлення приватному бізнесу є додатковою статтею державних витрат. Громадські роботи, які Кейнс рекомендував, як умови виживання для безробітних, також стають додатковими витратами. Дефіцит державного бюджету, як неминучий наслідок кейнсіанських програм, ні в якому разі не повинен покриватися додатковою емісією грошей.

Альтернативою кейнсіанської теорії може виступати монетарна антиінфляційна політика (рис. 4).

На практиці, монетарна антиінфляційна політика реалізується в наступній послідовності:

- на першому етапі проводиться грошова реформа;
- на другому етапі скорочується бюджетний дефіцит и дорожчає кредит;
- на третьому етапі зніжуються податкові ставки.

На першому та другому етапах використовують важелі, які зніжують сукупний попит, на третьому – важелі, що стимулюють зростання товарної масі.

Рис. 4. Вплив монетаристської антиінфляційної політики на цінову політику
Джерело: власна розробка автора

Прихильники монетаристської антиінфляційної політики, вважають, що кейнсіанська теорія

не надає можливостей повністю звільнити економіку від диспропорцій і відновити

економічну рівновагу. Саме тому, країна, яка обирає кейнсіанську політику, достроково виходить з кризи, але при цьому старі диспропорції зберігаються значною мірою. Надалі на них накладаються нові, й країна за порівняно короткий термін знову потрапляє в кризу та інфляційний тиск. Тому, причини інфляції до кінця не можуть бути усунені.

М. Фрідман, фундатор монетаристської теорії вважає, що інфляція пов'язана з втручанням держави в хід економічних процесів. В умовах дефіциту державного бюджету, необхідно шукати шляхи скорочення додаткових державних витрат. Монетаристи акцентували увагу на антиінфляційних заходах, що направлені на зростання пропозиції без залучення додаткового фінансування. З метою реалізації такої політики, монетаристська теорія сформувала комплекс рекомендацій, які засновані на впровадженні політики вільної конкуренції та боротьби з монополізацією ринку, заохоченні розвитку малого та середнього бізнесу, приватизації державного сектору економіки, лібералізації ринку та створення умов для притоку капіталу. Всі зазначені заходи мають довгострокову дію.

Висновки

В проведеному дослідженні проаналізовано тенденції зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації в контексті ступеня впливу інфляційного тиску на ціни. Визначено динаміку швидкості обігу грошей в Україні та її низький ступень взаємозв'язку з емісією грошей. Обґрунтовано інфляцію, як основний чинник впливу В проведеному дослідженні проаналізовано тенденції зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації в контексті ступеня впливу інфляційного тиску на

ціни. Визначено динаміку швидкості обігу грошей в Україні та її низький ступень взаємозв'язку з емісією грошей. Обґрунтовано інфляцію, як основний чинник впливу економіки. Визначено сім основних економічних причин, які впливають на виникнення інфляції, можна виділити наступні: інфляція проявляється в зростанні витрат виробництва і обігу, цін і тарифів; інфляції пов'язана з незбалансованістю державних витрат і доходів; на зростання інфляції впливає ступінь монополізації ринку; зростання попиту на гроші з боку виробників; інфляційні очікування; зміни курсу валюти, що пов'язана з доларизацією національної економіки; зміна ВВП та розмір золотовалютних резервів

Відокремлені та обґрунтовані два напрямки інфляції, які мають суттєвий вплив на ціноутворення: інфляція попиту та інфляція витрат. Визначено, що інфляцію попиту викликають наступні грошові фактори: мілітаризація економіки та зростання військових витрат; дефіцит державного бюджету; кредитна експансія банків; інфляція, що експортується, в тому числі й за рахунок зміни курсу резервної валюти; надмірні інвестиції у важку промисловість. Обґрунтовані не грошові фактори, що сприяють виникненню інфляції витрат, до яких віднесено наступні: лідерство в цінах, особливо на монопольних та олігопольних ринках; зниження зростання продуктивності праці й падіння виробництва; зростання частки сфери послуг; прискорення приросту витрат і особливо заробітної плати на одиницю продукції; попит на енергоресурси. Проведено обґрунтування шляхів антиінфляційної політики та її впливу на регулювання цін, які базуються на кейнсіанській теорії та монетарній політиці.

Abstract

Globalization of the world economy has a significant impact on the transformation of economic laws of value, the process of reproduction of capital, information society and the system of promotion of goods and services. The transformation and shift of technical and economic patterns in the direction of changing consumer expectations, improving the quality of goods at the expense of data that increase the productivity of assets, the formation of new forms of cooperation and partner relations, and the implementation of business processes through digital platforms contribute to changes in the paradigm of economic theory.

Along with these processes, there are transformations in the financial systems of national economies that have a significant impact on pricing approaches. Dollarization of the global economy exerts considerable inflationary pressure on national economies, creating surplus money and rising prices. Inflation lowers the purchasing power of money in relation to goods, which manifests itself through rising commodity prices and relative to gold, which is due to the increase in the market price of gold. The general tendency of the impact of dollarization on national economies is a fall in the rates of national currencies relative to the dollar, as the main reserve currency, which also intensifies inflationary pressures.

The purpose of the study is to analyze the trends of changes in pricing factors in a globalizing context in terms of assessing the impact of inflation on prices.

In the conducted research the tendencies of changes of factors of pricing in the conditions of globalization in the context of the degree of influence of inflationary pressure on prices are analyzed. The dynamics of the rate of money circulation in Ukraine and its low level of interrelation with the issue of money are determined.

Inflation is grounded as the main factor influencing the price change in the Ukrainian economy. The main causes of inflation and its influence on regulation of scale and price system are investigated. The actualization of inflation as a result of dollarization of the economy is determined. The seven main economic reasons influencing the occurrence of inflation are identified: inflation is manifested in the growth of production and turnover costs,

prices and tariffs; inflation is due to unbalanced public spending and income; the growth of inflation is affected by the degree of market monopolization; increase in demand for money from producers; inflation expectations; changes in the exchange rate associated with the dollarization of the national economy; change in GDP and the size of gold and foreign exchange reserves.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України 2018 / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Друкер П. Енциклопедія менеджмента: 10-е изд. / Друкер П.; [пер. с англ.]. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. 432 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг Менеджмент: 12-е издание. / Котлер Ф., Келлер К. [пер. з англ.]. – СПб.: Питер, 2012. 816 с.
4. Michael E. Porter, *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance* (New York: The Free Press, 1985).
5. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>
6. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / Окландер М.А., Чукурна Е.П. Київ: ЦУЛ, 2017. 222 с.
7. Окландер М.А., Чукурна О.П. Класифікація методів маркетингових досліджень ціни // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економічна. Донецьк. 2012. №41. С.31-37.
8. Портер М. Конкуренція / Портер М. [пер. с англ.]. М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. 608 с.
9. Чукурна О.П. Концепція маркетингового ціноутворення в глобальній економіці: монографія. Одеса: Астропринт, 2016. 336 с

References:

1. State Service of Statistics of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Drucker, P. (2004). *Encyclopedia of Management*. (10th ed.). M.: Publishing house "Williams" [in English].
3. Kotler, F., & Keller, K. (2012). *Marketing Management*. (12th ed.). SPb.: Peter [in Russian].
4. Michael, E. Porter (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance* [in English].
5. Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from: <https://www.minfin.gov.ua/>[in Ukrainian].
6. Oklander, M.A., & Chukurna, E.P. (2017). *Marketing pricing*. Kyiv: TSU [in Ukrainian].
7. Porter, M. (2005) *Competition*. M.: Williams Publishing House [in English].
8. Oklander, M.A., Chukurna, O.P. (2012). *Classification of Marketing Research Methods*. Scientific Papers of the Donetsk National Technical University. Series: Economical, 41, 31-37. Donetsk [in Ukrainian].
9. Chukurna, O.P. (2016). *Concept of marketing pricing in the global economy*. Odessa: Astroprint [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Іванов Ю. Б. Тенденції зміни чинників ціноутворення в умовах глобалізації / Ю. Б. Іванов // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2019. – № 1 (41). – С. 35-42. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No1/35.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3406032.

Reference a Journal Article:

Ivanov Yu. B. *Trends in pricing factors in the context of globalization* / Yu. B. Ivanov // *Economics: time realities*. Scientific journal. – 2019. – № 1 (41). – P. 35-42. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No1/35.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3406032.

